

IK ZOCHT IN DIE TIJD vaak het gezelschap van fotografen. Ik hield van het werk in de donkere kamer. In die afgeschutte vertrekken, vaak niet groter dan een kast, kon ik me verliezen in gezichten. Hoe ze onder het glazige oppervlak van de ontwikkelvloeistof langzaam te voorschijn komen. Alsof iemand met wie je het bed deelt ontwaakt, je kijkt hem in de ogen en je weet dat je afscheid moet nemen. De meeste fotografen hadden andere plannen met me. Ze wilden mijn gezicht of torso of nog liever alles wat ik kon laten zien. Ze troonden me mee naar de voorouderlijke zuilen op de heuvels rond de stad. Ik wendde voor dat ik niet wist wat er met die foto's gebeurde. In etablissementen die je niet hoorde te kennen, zag ik vaak genoeg dat ze stiekem werden doorgegeven. Ik hoefde niet te raden waar hun vrije hand zich bevond. Alleen Kyriakos gunde me een baantje in zijn doka. Zo hield hij me weg van zijn concurrenten.

Het achterhoofd kwam als eerste tevoorschijn in de ontwikkelbak. Een vlassig kapsel reikte tot aan een zijden sjaal. De foto's waren gemaakt voor een beeldhouwer, vertelde Kyriakos, zorg dat alles zichtbaar is. Waarom leverden wij dan geen nek voor die erebuste? Ook in het zijaanzicht zat de sjaal in de weg. Wilde hij het begin van een onderkin verbergen? Zijn verschijning riep geen herinnering in me op. Zelfs geen flakkering, wat me nog altijd verbaast. Ik hing de vier foto's te drogen. Maak er een extra, riep Kyriakos door de gesloten deur. Hij had hem er ook een beloofd. En of ik de proefstrookjes wilde bewaren. Voor nabestellingen. Hij heeft nogal wat bewonderaars, lachte Kyriakos, die feilloos aanvoelde wanneer er een voordeeltje zijn kant op kwam. En niet die met de bril, commandeerde hij. Dat negatief had ik zelf al afgekeurd. De brilveren zaten ver boven zijn oren geklemd.

Zo zou niemand naar de beeldhouwer willen. Vreemd genoeg is het precies dit portret dat je overal tegenkomt. Daar zal hij niet blij mee zijn. Hij was verlegen, maar ijdel. En zoals alle verlegen mensen bezag hij de wereld met een verheven arrogantie. Hij daalde niet graag af van dat zelfgekozen voetstuk.

Kyriakos stuurde me erop uit met de foto. Het verraste me, want hij deed niets liever dan zijn troeven triomfantelijk op tafel leggen. Klaarblijkelijk rekende hij op weinig bijval. De exemplaren voor de beeldhouwer zou hij zelf bezorgen. Daar viel waarschijnlijk wat uit te leggen. Waarom heb je hem die sjaal niet laten afdoen? vroeg ik. Hij schaamt zich voor het gat in zijn keel, zei Kyriakos, die zich nooit de fijngevoeligste toonde. Ja, een gat, legde hij uit toen ik hem verbaasd aankeek. K in zijn keel. De lucht moet ergens naar binnen, begrijp je. Ik begreep het niet echt. Zoiets moet je zien. Kyriakos noemde een hotel in een straat achter het Omoniaplein. Je hoeft hem niet te zoeken. Elke dichter in de stad wil de man de hand schudden, schamperde hij. Veel anders valt er ook niet te bespreken. Er komt geen geluid meer uit.

Hij hield audiëntie in een nauwe zijvleugel waar het daglicht geen toegang had. Hij zou de foto niet kunnen beoordelen, stelde ik opgelucht vast. Ik moest me tussen zijn bezoek naar voren wringen. Er waren erbij die niet wilden laten merken dat ze me van Kyriakos' foto's kenden, al lieten ze de kans niet voorbij gaan mij met een hand op mijn rug naar voren te helpen. Laat de jongeman door, siste een van de secondanten in wie ik zo'n liefhebber herkende. Hij wierp zijn kin in de lucht naar de omstanders, maar die bestonden voor mij al niet meer, want ik wist me gevangen in de ogen van de man die met pauselijk aanzien in hun midden zat. Zijn handen la-

gen gevouwen in zijn schoot. Ik zag dat hij ze samenkneep. De toppen van zijn vingers verbleekten.

We hadden elkaar eerder ontmoet. In een andere tijd. Alleen was hij vele jaren ouder geworden en ik nog altijd dezelfde. Hij moet zich in een tijdmachine hebben gewaand, waarin hij met duizelingwekkende vaart zo'n dertig jaar terug reisde. Hij zag mijn haarloze kin van toen, de symmetrie van mijn wenkbrauwen en de strakke lijn van mijn neus. Geen rimpel die het verloop van de tijd tekende, laat staan mijn ware leeftijd zou prijsgeven. Ik was de vierentwintigjarige van zijn herinnering. Die ik ook was. In zekere zin. Ik word niet ouder, mijn leeftijd staat stil. Vraag me niet waarom. Of hoe. De last ervan had ik met een gelijkmatig humeur aanvaard en vele eeuwen voor de wereld verborgen weten te houden. Stond ik voor de ontdekking? Zijn ogen boorden zich in de mijne.

Ik had me al heel lang op een ontmaskering kunnen voorbereiden, maar nu het zover was, duizelde ik. Ik leefde in de overtuiging dat als ik een stad op tijd verliet, ik geruisloos zou verdwijnen in de afvalberg waar het geheugen geen plaats voor heeft. Ook Kyriakos' foto's zouden vergruizen in portefeuilles of worden vergeten in ongebruikte hutkoffers. Zelf probeerde ik naar elke nieuwe stad zo weinig mogelijk herinneringen aan de vorige mee te nemen. De opeenstapeling van telkens hetzelfde levensjaar hielp daarbij. Wat zich herhaalt, verliest zijn gewicht. Ik laat het bewaren wat van belang is over aan mijn dromen. Al blijft het me verbazen wat mijn nachtrust voor me opslaat. Zo kan ik me geen voorstelling meer maken van de vuurzee die de bibliotheek in Alexandrië verwoestte, maar herinner ik me in glasheldere beelden de korte ontmoeting in diezelfde stad met de man die me nu dertig jaar later opnieuw in de ogen kijkt.

Hij verscheen in de deuropening van een dranklokaal, in een wijk waar mannen zoals hij schichtig doorheen hoorden te lopen. Zijn blik gleed langs ons, de nachtbrakers en verliezers van de dag. Ik was zijn prooi van de avond. Hij sprak me hoffelijk aan met u. Beleefdheid is een gave waar ik me graag door laat verleiden. Ik probeerde zijn accent te plaatsen. Waarom spreekt deze Engelsman vloeiend Grieks, vroeg ik me af. Hij kocht een glas arak voor me toen het mijne leeg was.

Wat was er gebeurd, anders dan twee mannen die aan een bar een glas goedkope anijsdrank drinken? Er was niets gebeurd. Feitelijk. Toch herinnerde ik me zijn keurig geknoopte stropdas, de groezelige kraag van zijn overhemd (wat ik toeschreef aan het nachtelijke uur), de lichte winterjas die wijd openhing, het stof op zijn lakschoenen (die waren zeker niet voor deze buurt bedoeld), de strohoed die hij op de toog had gelegd. Hij speelde met een sigarettenpijpje, zonder de sigaret aan te steken. Ik bood hem mijn lucifers aan, maar hij glimlachte. Zo bevalt hij me beter, zei hij, de belofte van het roken is vele malen aangenamer dan het roken zelf. Ik nam het pijpje uit zijn handen en legde het op de toog. Hij verstijfde. Ik beloonde hem door dichtbij hem te gaan staan. Ik stelde me voor dat hij mijn hemd zou losknopen. Zijn trillende vingers boven mijn hart. Ik zou zijn bril afnemen. Achter het samengeperste glas zouden zachtmoedige ogen te voorschijn komen. Ik wist dat hij aan hetzelfde dacht. Waarmee het zich daadwerkelijk voltrok. Daar geloofden we beiden in, zoiets voel je.

Waarom had ik hem in de donkere kamer niet herkend? Was er een tinteling van twee lichamen nodig om de herinnering aan te wakkeren, een onvoltooid verlangen, de aanraking die nooit kwam? Ik zag dat de radertjes in zijn hoofd net als het mijne in elkaar probeerden te grijpen. Herinnerde hij zich

dezelfde details als ik? Kon hij mij nog voor zich zien in mijn samengestelde outfit van een Arabisch hemd over een Engelse pantalon en de afgetrapte slippers aan mijn eeltige voeten, het enige lichaamsdeel waar de tijd zijn sporen durfde achter te laten? Hingen zijn handen in afwachtcnde stilstand boven mijn ontblote borst? Of was hij nog bij de knoopjes, frunnikend en onhandig, juist omdat hij elegant wilde zijn, omdat hij de lust wilde stileren? Wat het ook was dat aan zijn geestesooq verscheen, in de benauwde zijgang van het hotel, omringd door zijn bewonderaars, laafde hij er zijn lijf aan zoals je langzaam in een heet bad glijdt. Zijn verwarring kon niet veel verschillen van de mijne, maar we waren beiden geoeftend dat voor ons te houden.

Hij verbrak de ban en stak zijn handen uit naar de envelop. Ik denk dat niemand iets heeft opgemerkt. De loopjongen komt een foto brengen. Dat was wat de omstanders zagen, en ze begrepen het korte moment van weifeling als de gefascineerde blik van een connaisseur die weet wanneer schoonheid zijn blik verdient. Hij gaf de gesoigneerde heer naast hem met een tikje zijn congé en legde uitnodigend zijn hand op de lege stoel. Hij wil dat je blijft, beval een van de secondanten, die het hem duidelijk in alles naar de zin wilden maken. Het pandemonium dat door mijn komst was onderbroken, brak weer los. Ik luisterde maar half naar de hoogdravende uiteenzettingen. Om mezelf een houding te geven, bladerde ik door het boek dat op het tafeltje lag. Ik probeerde de herinnering aan onze eerdere ontmoeting niet verder in te vullen en maakte plannen om snel door te reizen. In gedachten liep ik de steden langs waar ik lang genoeg niet was geweest.

Ondertussen schreef hij korte boodschappen op een blocnote en toonde die aan de vragensteller. De zijden sjaal hield

hem bezig. Ik kon het gat in zijn keel niet zien, al herschikte hij zijn sjaal voortdurend. Zijn lippen leken als een strakke lijn in zijn gezicht gegraveerd. Hij bewoog ze hoogstens als hij de woorden van zijn bewonderaars te groot vond en er een afwijzende spot in zijn ogen mee onderstreepte. Romantiek? hield hij zijn gehoor voor in wat de langste van zijn antwoorden was, kijk naar de bergen rondom Athene. Ze zijn kaal. Hun lijnen helder. Meer hebben ze niet nodig om te imponeren. Waarom de dichtkunst dan wel? (Je kunt het overal teruglezen, maar ik was erbij en dit is de enige juiste versie.) De secundanten keken triomfantelijk naar de omstanders, die gedwee knikten, maar ik zag twijfel in hun ogen, alsof ze terugschrokken voor de consequenties.

Ik ben moe, was zijn laatste mededeling. Hij is moe, ging het teleurgesteld door de gelederen. Ik zag mijn kans schoon om snel op te staan en stak achteloos het boek in mijn schouderdas. Een gewoonte waar ik me niet tegen kan verzetten. Het voelt niet als diefstal, maar als het veiligstellen van een moment, een gebeurtenis opslaan in een voorwerp waarvan ik weet dat ik het kan achterlaten wanneer ik naar een nieuwe standplaats doorreis. Hij protesteerde niet. Ik bedacht te laat dat hij het als een uitnodiging zou opvatten elkaar terug te zien.